

Åbningsdebat på baggrund af åbningstale af Formanden for Naalakkersuisut.
(Formand for Naalakkersuisut)

Det er altid en festdag, når Inatsisartutåret begynder. Det er en påmindelse til os alle om, at vi lever i et demokratisk land med gode, demokratiske værdier. Vi kan alle ytre os og vi har alle ret til at udtrykke vores mening. Det er vigtigt at huske på i en tid, hvor alle meget hurtigt kan mene noget og via de sociale medier få det bragt ud til stort set alle og enhver i vores land. Det er en styrke, men det er også en udfordring.

Det er i den forbindelse vigtigt at skelne mellem ytringsret og ytringspligt. Sagt anderledes, så har vi ret til at komme med vores mening, men vi behøver det ikke. Alt for ofte ser jeg borgere i vort land som optræder meget groft over for andre mennesker på eksempelvis Facebook. Vi skal altså blive bedre til at huske på, at ord kan slå hårdt. At ord kan gøre ondt. Ikke mindst, når de bliver ytret et sted, hvor alle kan følge med. Vi må og skal blive bedre til at behandle hinanden med respekt og med omsorg. Det er et af mine ønsker for det kommende år i Inatsisartut.

En mand som ikke har problemer med at behandle andre dårligt på de sociale medier er den amerikanske præsident Donald Trump, der på godt og ondt har sørget for at skabe stor opmærksomhed om vort land denne sommer. Jeg skal ikke gå i detaljer, men blot konstatere, at Grønland IKKE er til salg.

Vi, det grønlandske folk, er IKKE til salg.

Det er ganske respektløst at betragte os og vort land som en handelsvare. Det har Trump og USA forhåbentlig forstået, og ellers er vi nødt til at gentage det igen og igen, indtil budskabet er trængt ind.

Men det ændrer ikke på, at Trumps ageren viser, at Grønland rent geopolitisk og magtpolitisk er blevet interessant for verdens stormagter. Denne interesse skal vi forstå at udnytte til vores egen fordel. Men vi skal også passe på med at overspille vores kort. Hverken vi selv eller Danmark kan stille ret meget op såfremt en stormagt vælger at handle med militær magt. Man behøver blot at se på Ruslands annektering af Krim, hvis man er i tvivl herom.

Så selvom vi ret beset sidder med stærke kort på hånden, så er vi også nødt til at spille dem klogt. Vi er ikke i en position, hvor vi kan vælge og vrage mellem stormagterne. USA betragter Grønland som en del af sin baghave og vil aldrig tillade, at Rusland eller Kina får noget afgørende at skulle have sagt herhjemme. Det er vi nødt til at holde os for øje. Men det betyder ikke, at vi bare skal lægge os fladt ned og gøre, hvad der bliver sagt. Det betyder tværtimod, at vi skal stille krav, og at vi skal kende vores egen værdi. Men vores krav skal være realistiske og gennemtænkte.

Den amerikanske mulighed

Vores økonomi er presset. Hvis vi vil opretholde det nuværende velfærdsniveau, så er vi afhængige af bloktilskuddet fra Danmark. Stort set alle her i salen er enige i, at vi gerne vil frigøre os fra denne afhængighed, og vi har i mange år talt om de forholdsvis åbenlyse veje til at frigøre os fra denne afhængighed af bloktilskuddet fra Danmark.

Det er ved at højne uddannelsesniveaet, ved at få minimeret de sociale problematikker og ved at skabe vækst i det private erhvervsliv. Men med Trumps og USA's åbenlyse interesse, så har vi faktisk – potentielt set – fået endnu en mulighed. En mulighed for et tættere samarbejde med USA. Det er en mulighed som vi bør forfølge. Ikke fordi vi skal droppe Danmark og det danske bloktilskud, og heller ikke fordi vi skal sænke vores ambitionsniveau i forhold til uddannelse, de sociale problemer og væksten.

Nej – vi skal forfølge den amerikanske mulighed, fordi det giver os endnu et ben at stå på i bestræbelserne på at forbedre vores økonomi og gøre den mere bredspektret og robust. Men det kræver, at vi tør tage debatten og snakken med amerikanerne i stedet for bare at feje dem og Trump til side med bemærkninger om, at han er skør og den slags.

Vi er da nødt til at gribe chancen og påbegynde sonderinger og forhandlinger. Hvad er det amerikanerne vil have og hvad er vi i givet fald interesseret i at give?

Hvis vi ikke taler med dem, så finder vi aldrig ud af det. Her er vi altså nødt til at være proaktive, og nødt til at gribe ud efter de muligheder, der opstår.

Demokraatit skal derfor opfordre Naalakkersuisut til i et konstruktivt samarbejde med Danmark at holde tæt kontakt til USA og sikre en aftale med USA, der gerne skulle betyde, at amerikanernes interesse bliver omsat til at forbedre vores økonomiske situation og også gerne, at flere af vores dygtige unge mennesker kan opnå fripladser eller lignende på nogle af de store og prestigefyldte amerikanske uddannelsesinstitutioner.

En anden vigtig ting i denne forbindelse bør være at få Danmark til at indse, at vi fra Grønland altid bør sidde med ved forhandlingsbordet, når Arktis eller Grønland er på dagsordenen i diverse internationale forhandlingssituationer.

Men nok om Trump og USA i denne omgang.

Velkommen til de nye lufthavne

Jeg vil i stedet vende mig mod et andet emne, der har været brandhamrende varmt det sidste års tid; Lufthavnspakken. Det er ingen hemmelighed, at Demokraatit betragter Lufthavnspakken som en investering. En investering, der giver bedre og billigere transportmuligheder for langt størstedelen af os lokale. Derudover er lufthavnspakken til fordel for vores hjemlige erhvervsliv, og der er heller ingen tvivl

om, at Lufthavns pakken giver bedre muligheder for turisme. Sagt anderledes, så er Lufthavns pakken til stor fordel for såvel lokale som udefrakommende.

At sikre Lufthavns pakken var for Demokraatit en af de helt afgørende årsager til, at vi sidste efterår valgte at forhindre et nyvalg ved at agere støtteparti for Naalakkersuisut. Vi er derfor rigtig, rigtig glade for, at der nu er underskrevet en kontrakt, der sikrer, at der bliver anlagt atlantlufthavne i både Nuuk og Ilulissat. Og vi ser meget frem til det videre arbejde, der gerne skulle sikre, at også borgerne i Qaqortoq kan glæde sig over en underskrevet kontrakt om en regional lufthavn i Sydgrønlands største by.

Men det har desværre ikke været en let proces. Her i Inatsisartut har vi desværre tre partier – Inuit Ataqatigiit, Partii Naleraq og Samarbejds partiet - der aktivt modarbejder Lufthavns pakken. Det bliver pakket ind i flotte ord om, at man er bekymret for økonomien, man er bekymret for Kangerlussuaq, man er bekymret for Narsarsuaq, man er bekymret for miljøet og så videre og så videre.

Men lad os bare være ærlige; sandheden er, at de tre nævnte partier er bange for at træffe beslutninger. De tre nævnte partier lader frygt vinde over mod. Men ved I hvad; vi er nødt til at være modige – vi er nødt til at træffe beslutninger. Vi kan ikke bare gøre som vi altid har gjort. Vi er nødt til at skabe forandringer til det bedre.

Jeg og Demokraatit er stolte af Lufthavns pakken. Vi er stolte af at have taget ansvar for landets udvikling. Hvis landet blev ledet af Inuit Ataqatigiit, Partii Naleraq og Samarbejds partiet, så ville vi stå helt stille og kigge på, at verden buldrede forbi. Det ønsker Demokraatit ikke, og vi vil kraftigt opfordre de tre nævnte partier til at standse deres bagstræberiske og potentielt skadelige adfærd. Verden fortsætter med at dreje rundt også selvom vi står stille, så lad os da dreje med og få del i udviklingen.

I det hele taget skal vi være langt mere opmærksomme på at turde træffe de rigtige beslutninger, og på at træffe beslutninger som ender med at være gode for vort land og vort samfund.

Lad os styrke vores virksomheder

En af de ting vi alt for længe har forsømt er at skabe bedre rammer for vores erhvervsliv. Vi har altså en befolkning, der er fyldt med gode idéer. Vi har råstof selskaber, der gerne vil i gang med mineindustri. Vi har en velfungerende fiskeindustri. Alligevel er det som om, at vi hænger lidt i bremsen. Igen er det som om, at vi er bange for at træffe beslutninger. Hvorfor skal det eksempelvis være så stort et bureaukratisk problem at få en udvindingstilladelse til en mine i Sydgrønland? Det går uendelig langsomt.

Hvorfor skal det være så svært at starte sin egen virksomhed, hvis man har en god idé?

Lad os nu sammen blive enige om at skabe de bedst mulige forhold for erhvervslivet – både det nuværende og det kommende. Lad os få ryddet op i bureaukratiet og få truffet nogle beslutninger, så de driftige folk kan komme i gang med at tjene penge og skabe arbejdspladser til glæde for os alle sammen.

Lad os samtidig gøre det lettere for vores virksomheder at ansætte medarbejdere udefra, når de ikke kan skaffe dem herhjemme. Det er os alle sammen, der taber penge, når produktionen går for langsomt eller måske helt i stå på grund af mangel på medarbejdere. Og igen – helt ærligt – hvorfor i alverden skulle en virksomhed foretrække en udenlandsk medarbejder frem for en lokal? Det er altså dyrt at transportere udenlandsk arbejdskraft herop og sørge for bolig med videre til disse? Hvordan i alverden kan der være opstået en myte om, at virksomhederne fravælger lokal arbejdskraft til fordel for udenlandsk? Det er jo helt skørt.

Og lad os endelig også blive enige om at lade virksomhederne beholde en større del af deres egen penge. Jeg ved godt, at det ikke flugter med socialistisk tankegods, hvor vi helst alle skal tro, at virksomhedsejere er onde kapitalister, der blot fylder deres egne lommer ved at udnytte os allesammen. Ved i hvad? Det er ikke det indtryk jeg har. Mit indtryk er stik modsat.

Jeg ser virksomhedsejere, der gerne tager et medansvar for hele samfundet gennem eksempelvis deres engagement i CSR. Jeg ser virksomhedsejere, der investerer i deres virksomheder med henblik på at gøre dem større og skabe vækst og arbejdspladser. Og jeg er fuldstændig sikker på, at hvis vi lod virksomhederne beholde flere af deres egne penge, så ville disse blive brugt på at skabe endnu bedre og endnu mere driftige virksomheder til glæde for hele vores samfund. Derfor bør vi hurtigst muligt blive enige om at sænke selskabsskatten. Det ville i øvrigt også have den yderst positive sidegevinst, at vort land ville blive mere attraktivt for udenlandske virksomheder og udenlandske investeringer, hvilket vi i høj grad har brugt. Men igen kræver det, at vi er modige og at vi tør træffe beslutninger.

Alle skal yde en indsats

Demokraatit mener også, at det er på tide, at vi tager et alvorligt opgør med den krævementalitet, som der desværre er en lille del af vores landsmænd, der har. Vi er nødt til at være langt mere hårde over for de mennesker i vores samfund, der godt kan arbejde, men som har valgt, at de ikke gider. Det er et stort paradoks, at vores virksomheder er nødt til at importere ufaglært arbejdskraft fra andre lande, mens en række af vores landsmænd blot bliver derhjemme og hæver sociale ydelser. Det er ganske enkelt ikke retfærdigt. Og lad mig bare lige fastslå, at jeg på ingen måde er ude efter de mennesker, der ikke kan arbejde.

Hos Demokraatit anerkender og respekterer vi, at der er en del af vores landsmænd, der på grund af sygdom og lignende ikke er i stand til at passe et arbejde. Disse mennesker skal vi hjælpe og støtte så godt som vi overhovedet kan.

Men vi må samtidig erkende, at der blandt de nuværende arbejdsløse findes mennesker som er i stand til at arbejde, men som ikke vil. Hos Demokraatit er vi utilfredse hermed. Vi mener, at det er en borgerpligt at bidrage til samfundets drift, hvis man kan.

Vi er nødt til at ændre vores system, så det altid kan betale sig at arbejde, og vi er også nødt til at kigge på, hvad vi kan indføre af sanktioner, såfremt folk der kan arbejde ikke vil arbejde

Demokraatit mener, at vi skal være langt meget hårde og konsekvente i den forbindelse. Måske er løsningen helt enkelt at sikre, at enhver, der modtager en social ydelse skal levere en modydelse til samfundet. Det kunne være i form af et forløb i samarbejde med Majoriaq eller ved eksempelvis at samle affald eller lignende i den by eller bygd, hvor man bor. Pointen er, at ingen arbejdsduelige borgere skal have lov til blot at sidde derhjemme og hæve sine sociale ydelser. Alle skal bidrage.

Husk på, at de senest tilgængelige tal viser, at samfundet sparer mellem 140.000 og 200.000 kroner hver eneste gang en borger går fra at modtage sociale ydelser til at komme i arbejde.

I den forbindelse er jeg tilfreds med, at vi senere på denne samling skal behandle lovforslaget om Ilangaassivik. Demokraatit mener, at det er et helt nødvendigt skridt at tage for at nedbringe borgernes gæld til det offentlige. Vi er samtidig glade for, at Naalakkersuisut har lyttet til Demokraatits krav om, at Ilangaassivik ikke skal omfatte alle borgere, men kun de borgere, der har gæld til det offentlige. For os er det logisk, at borgere der har vist, at de er i stand til at betale deres regninger naturligvis ikke skal tvinges ind i et system som Ilangaassivik. Vi er dog tilfredse med, at borgere uden gæld frivilligt kan tilmelde sig systemet, såfremt de skulle have lyst hertil.

Jeg er fuldstændig overbevist om, at de ting jeg har været inde på indtil nu vil skabe fremgang i vores land, og det har vi i den grad brug for, da der er nok at bruge pengene på.

Vi skal investere i befolkningens velfærd

Vi skal fortsætte med at investere massivt i Folkeskolen og i det øvrige uddannelsessystem. Det er supervigtigt, at vi bliver ved og ved og ved med at skabe de bedst mulige uddannelsesmæssige rammer for de kommende generationer og vi er langt fra i mål endnu. Det kræver stadig hårdt og kontinuerligt arbejde.

Vi skal bruge flere penge på at løse de sociale problemer. DR-udsendelsen fra Tasiilaq satte fokus på en række af de svære udfordringer, vi har, og jeg er glad for, at vi som land har haft modet til at række ud til Danmark og bede om hjælp. Det er helt enkelt forkert at tro, at man i alle situationer er stærke nok til at klare sig selv. Vi kan alle have brug for hjælp både som privatpersoner og altså også som et land.

Demokraatit mener, at det er tegn på styrke, at man tør bede om hjælp. At undlade at bede om hjælp er sådan set bare et tegn på misforstået stolthed. Men det er klart, at hverken Danmark eller andre kan stå i spidsen for at løse vores problemer på det sociale område. Det ansvar er vi nødt til at tage på os, og vi er nødt til en gang for alle at erkende, at der hverken findes hurtige eller nemme løsninger. Der findes kun hårdt og langsigtet arbejde. Demokraatit mener dog, at langt flere penge skal kanaliseres ud til projekter og initiativer de steder, hvor problemerne er. Der er desværre en tendens til at tro, at mere administration er lige så godt. Jeg tænker her eksempelvis på oprettelsen af socialstyrelsen. Jeg siger ikke, at det er en dårlig ting, men jeg siger, at det ikke er den mest hensigtsmæssige måde at bruge penge på. Hvorfor kanalisere penge, der gerne skulle hjælpe socialt udsatte, ind i den i forvejen alt for store offentlige administration? Nej – lad os få pengene ud i samfundet og arbejde der, hvor de gør mest nytte.

Vores udfordringer på det sociale område bekræfter mig i, at det er ekstremt vigtigt, at vi får skabt de rette rammer for at styrke familierne. Familien er det daglige centrum for børnene, og det er derfor vigtigt, at denne er velfungerende. Det er i den nære familie, vi skal finde styrke, når livet bliver svært. Det er i familien vi skal hente kærlighed, støtte og omsorg i hverdagen. Og det er i familien, at vores børn skal lære at vise omsorg og tage ansvar for sig selv og andre. Familien er sagt med andre ord særdeles vigtig med hensyn til at skabe de stærke individer, som vort land skal bygge sin fremtid på. Familien er det stærkeste og tætteste fællesskab vi har.

Derfor er det essentielt, at vi værner om familien som institution og som vores trygge base. Dette uanset om man er en kernefamilie, en sammenbragt familie, en regnbuefamilie, en splittet familie eller en helt femte form for familie. Alle familier skal have bedre adgang til rådgivning og hjælp med henblik på at sikre den enkelte families fortsatte eksistens. Jeg har selv en idé omkring familiecoaches, som vi skal debattere senere på samlingen, men jeg er bestemt åben over for andre idéer også. Hos Demokraatit mener vi bare, at det er essentielt, at vi kommer ordentligt i gang med det lange seje træk, der på sigt skal minimere omsorgssvigt af børn.

Det tredje område, hvor jeg mener, at vi skal investere er sundhedsområdet. Her er vi for alvor udfordret. Alt for mange mennesker kan ganske enkelt ikke få den behandling som de har brug for, og det er bare ikke godt nok. Sygdom kan ramme os alle, og kan komme om et lyn fra en klar himmel. Derfor er det vigtigt, at vi har et sundhedssystem, der er i stand til at tage sig af os eller af vore kære, når vi bliver ramt.

Et velfungerende sundhedsvæsen skal sikre, at vi alle trygt kan henvende os, og få den pleje og behandling som vi har brug for. Det kræver, at læger og sygeplejersker i højere grad skal prioritere patientkontakten, og i mindre grad skal prioritere deres administrative opgaver. Det er en svær balance, men det nytter ikke noget, at vi blot hælder flere og flere penge i Sundhedsvæsenet. Vi skal have langt mere fokus på, at pengene også bliver brugt rigtigt.

Vi skal sikre, at man som borger får ordentlige og optimale tilbud på sundhedsområdet fra vugge til grav. Sygdom og i sidste ende døden er noget, der vil ramme os alle gennem livet. Derfor er vi nødt til at sikre, at der i disse svære situationer trods alt står et sundhedsmæssigt modtagerapparat i topklasse og venter på os. Sådan er det desværre ikke i dag, hvor vi i den grad mangler sengepladser til de alvorligt syge. Det betyder desværre, at mange pårørende oplever et dårligt og uværdigt patientforløb for deres kære. Det er vi nødt til at gøre bedre.

Demokraatit mener på den baggrund, at vi allerede her i forbindelse med efterårets finanslovsforhandlinger skal finde penge til at nedsætte en sundhedskommission, der skal komme med anbefalinger til, hvordan vi kan indrette vores Sundhedsvæsen mere optimalt og effektivt og med mere fokus på pleje og behandling. En sådan kommission bør endvidere pege på, hvilke områder vi med fordel kan prioritere og hvilke områder, hvor vi med fordel kunne indføre delvis brugerbetaling. I Danmark er der eksempelvis delvis brugerbetaling på eksempelvis medicin og tandpleje.

I valgkampen i foråret 2018 var vi fra Demokraatit meget klare i vores udmelding om, at der er brug for en

sundhedskommission. Behovet er ikke blevet mindre, så lad os da rykke på det allerede her i efteråret, så vi hurtigst muligt kan få nogle anbefalinger, der kan blive ført ud i livet til glæde for os alle.

Vi betragter en Sundhedskommission som sund fornuft, da vi på den måde kan blive klogere på, hvilke investeringer og prioriteringer der er nødvendige på et område, der koster rigtig mange penge hvert år.

Det var Demokraatits foreløbige bemærkninger til denne debat. Jeg ser frem til at svare på spørgsmål fra salen og håber på en god og konstruktiv debat.